

**PONOVNO ČITANJE *DEI VERBUM*
POSILIJE PEDESET GODINA
COLLOQUIUM BIBLICUM VINDOBONENSE 2013.**

Mario CIFRAK

Katolički bogoslovni fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Vlaška 38, p.p. 432, 10 001 Zagreb
mario.cifrak@ofm.hr

Pod gore navedenim naslovom održan je ovogodišnji *Colloquium Biblicum Vindobonense* 25. i 26. listopada pod vodstvom umirovljenog prof. dr. Waltera Kirchschrägera iz Luzerna. Sudionici kolokvija došli su iz Češke, Mađarske, Njemačke, Austrije i Hrvatske. Iz Đakova su bili izv. prof. dr. Karlo Višaticki i mr. sc. Marko Tomić, a iz Zagreba prof. dr. Nikola Hohnjec i izv. prof. dr. Mario Cifrak. Predavač, Walter Kirchschräger, je po ovom nacrtu iznosio svoja izlaganja na zadanu temu.

I. *DEI VERBUM* – PUT DO KONSTITUCIJE O OBJAVI

1. Opaske o katoličkom razumijevanju Biblije prije Koncila

1.1. Pristup Bibliji

Pristup Bibliji pojašnjen je na primjerima dviju enciklika:

1) pape Leona XIII. *Providentissimus Deus* (1893.), ovdje DH 3286: »Upravo ti [tj. učitelji Svetoga pisma] moraju biti zbog iste stvari učeniji i uvježbaniji u pravoj vještini kritičke metode; kriva je i na štetu religije uvedena vještina, pod časnim imenom viša kritika (*critica sublimior*), pomoću koje, kako kažu, sud o porijeklu, cjelovitosti, autoritetu, proizlazi samo iz unutarnjih razloga. Naprotiv, jasno je da u povijesnim knjigama, kao što je to porijeklo i očuvanost

knjiga, vrijede u prvom redu povijesni razlozi, i njih treba najbrižljivije istraživati i ispitivati; oni pak unutarnji razlozi većinom nisu od takvog značenja, da bi se u (tom) predmetu moglo pozivati (na njih), osim na neki način kao na potvrdu.«

2) Pija XII. *Divino afflante Spiritu*, AAS, 35 (1943.), 320: »Svećenici, koji se po svojoj dužnosti moraju brinuti za spas drugih, najprije će Svete spise sami marljivim proučavanjem istražiti te ih molitvom i razmatranjem učiniti dijelom svoje duše, da bi poslije revno iznijeli bogatstvo Božje riječi propovijedima, homilijama i nagovorima. Neka također kršćanski nauk utvrđuju rečenicama iz Svetoga pisma, neka ga osvijetle primjerima iz svete povijesti, a napose iz evanđelja Krista Gospodina.«

1.2. Papinska biblijska komisija

U to vrijeme uočava se ambivalentna funkcija Papinske biblijske komisije koju je ustanovio Leon XIII. apostolskim pismom *Vigilantiae* 1902. godine s dva cilja:

- budnost (*Wachsamkeit*) prema katoličkoj egzezezi
- promoviranje biblijskih studija.

Apostolskim pismom *Scripturae Sanctae* 1904. godine uvedeni su biblijski akademski gradusi (dr. rer. bibl.) za Biblijsku komisiju.

Pio X. piše motu proprio *Praeantia Scripturae* (1907.), ovdje DH 3503: »Zbog toga nam se čini da to treba objaviti i zapovjediti, kao što sada objavljujemo i izričito zapovijedamo, da su svi u savjesti obvezatni podložiti se mišljenima Papinskog savjeta o biblijskim stvarima, koja su ili do sada donesena, ili koja će kasnije biti donesena, na isti način kao i dekretima svetih kongregacija koji se odnose na nauk, a koje je papa potvrdio...«

Npr. neki odgovori:

- Sveti oficij, dekret *Lamentabili* (1907.), ovdje DH 3411, kao herezu osuđuje: »Božansko nadahnuće se ne proteže na čitavo Pismo tako, da bi svi njegovi dijelovi bili sigurni od svake zablude.«
- Papinska biblijska komisija odgovara 26. lipnja 1912. godine na pitanje o nastanku sinoptičkih evanđelja, ovdje DH 3578: »Trebaju li se pridržavati onoga što je gore utvrđeno i oni koji, ne oslanjajući se ni na koje svjedočanstvo predaje, niti na povijesni dokaz, lako prihvaćaju 'pretpostavku dvaju izvora', kako se ona obično naziva, koji knjige Matejevog grčkog i Lukinog evanđelja nastoje protumačiti ponajvećma njihovom ovisnošću od Markovog evanđelja i od takozvane Zbirke Gospodinovih govora, te mogu li je slobodno braniti?

Odgovor: Niječno za oba dijela.«

- Ista komisija odgovara 30. lipnja 1909. godine, ovdje DH 3512: »Pitanje 1: Oslanjanju li se na čvrste temelje oni različiti egzegetski sustavi, koji su izmišljeni i šireni pod vidom znanosti radi nijekanja doslovnog povijesnog smisla triju prvih poglavlja Knjige Postanka?

Odgovor: Niječno.«

Pio X. Apostolskim pismom *Vinea electa* 1909. godine ustanovljuje Papinski biblijski institut u Rimu.

1.3. *Metodički procvat*

Metodički procvat doživjela je egzegeza enciklikom Pija XII. *Divino afflante Spiritu* od 30. rujna 1943. godine, ovdje DH 3829: »Tumač, dakle, ne zanemari ništa od svjetla što su ga dala novija istraživanja, neka nastoji svom brižljivošću otkriti: kakav je bio vlastiti značaj i uvjeti života svetog pisca, u koje je vrijeme živio, koje je izvore koristio, bilo usmene bilo pisane, kojim se načinima govora služio. Tako će naime potpunije spoznati tko je bio sveti pisac i što je pisanjem htio reći.«

DH 3831: »Neka dakle istraživači Biblije i toj stvari posvete potrebnu brižljivost, i ne propuste ništa od onoga što je nova donijela kako arheologija tako i povijest starih događaja, ili znanost o staroj književnosti, a što bi bilo prikladno za bolje poznavanje duha starih pisaca, njihovog načina, oblika i umijeća razmišljanja, pripovijedanja i pisanja.«

Odgovor Papinske biblijske komisije na pitanje kard. E. C. Suharda iz Pariza s obzirom na historicitet prapovijesti Post 1 – 11 od 16. siječnja 1948. godine, ovdje DH 3863: »Zbog toga pozivamo katoličke egzegete da proučavaju te probleme bez predrasuda, u svjetlu zdrave kritike i rezultata drugih znanosti koje se bave tim stvarima; takvo će istraživanje, bez sumnje, pokazati veliku ulogu i značaj utjecaj Mojsija kao pisca i zakonodavca.«

1.4. *Nazadovanje*

Osim metodičkog procvata bilježimo i nazadovanje, naime Sveti oficij izdaje monitum 20. lipnja 1961. godine: »Dok studij biblijskih disciplina sja na pohvalan način, šire se na različitim područjima shvaćanja i mišljenja, koja stavljaju u sumnju pravu historijsku i objektivnu istinu Svetih pisma ne samo Staroga zavjeta (kako se već žalio sveti otac Pio XII. u enciklici *Humani generis* – usp. AAS, 42, 576), nego i Novoga, i to s obzirom na riječi i djela Isusa Krista.

Budući da takva shvaćanja i mišljenja stavljaju u nesigurnost i pastire i vjernike, opominju prečasni oci, koji su pozvani na očuvanje nauka vjere i morala, sve koji raspravljaju usmeno i pismeno o svetim knjigama, da postupaju uvijek s dužnom mudrošću i strahopoštovanjem s tako važnom stvari i uvijek imaju pred očima, da ni nauk svetih (crkvenih) otaca i razumijevanje i učiteljstvo Crkve ni savjest vjernika ne budu zbunjeni, ni istina vjere oštećena.

NB: Ovaj monitum je objavljen pristankom prečasnih otaca Papinske biblijske komisije.

Dano u Rimu, kod Svetog oficija, 20. lipnja 1961. Sebastian Masala, bilježnik.«

Paralelno s tim dogodile su se osude Papinskog biblijskog instituta te je zabranjeno predavati profesorima Stanislasu Lyonnetu i Maksimilijanu Zerwicku.

2. Kako je nastala koncilna konstitucija?

2.1. Prikupljanje tema za Koncil

Najprije su prikupljane teme za Koncil. Austrijski biskupi su progovorili o nadahnuću, materinjem jeziku u liturgijskom naviještanju, proširenju reda čitanja. Njemački biskupi su također izložili nauku o Svetom pismu i teologiju Pisma. O shvaćanju božanske objave došao je prijedlog Svetog oficija. Rimski univerziteti su također izrazili svoja očekivanja, među kojima svakako navodim Papinski biblijski institut. O Pismu i tradiciji piše ovako: »U naše dane bi bilo dobro da Crkva objasni, da Pismo i tradicija ne tvore dva takorekući paralelna i neovisna izvora objave, jer:

a) Sveta pisma Novoga zavjeta i crkvena tradicija potječu iz iste apostolske tradicije, odnosno zajedno imaju 'izvor svake spasenjske istine i moralnog nauka' (Trident), naime evanđelje, koje je Krist promulgirao a apostoli naviještali. To Kristovo evanđelje i tu apostolsku tradiciju dostižemo direktnije i neposrednije [*magis directe et immediate*] u Pismima negoli u dokumentima kasnije crkvene tradicije.

b) Samo Pismo je sastavljeno po nadahnuću Duha Svetoga; Crkva se ne raduje nadahnuću u strogom smislu [*inspiratione proprie dicta*], nego pomoću Duha Svetoga u razvoju objave.«

Zatim piše o povijesnoj istini evanđelja: »Zbog toga ništa manje mora egzeget pri ustanovi historijskih osobina (*genera*) koje mogu u evanđeljima biti pretpostavljene, uvijek imati pred očima onaj temeljni historicitet, s obzirom

na koji i zbog kojega su evanđelja u Crkvi uvijek s pravom svrstavana kao povijesni spisi.«

Što se tiče uloge Papinske biblijske komisije, rečeno je »da nijedna rimska kongregacija ne izdaje ništa o Bibliji, a da nije prije saslušala Papinsku biblijsku komisiju, koja je sastavljena isključivo od stručnjaka, koji mogu točno prosuditi u biblijskim stvarima«.

2.2. Pretpostavke i početna situacija za nastanak Dei Verbum

Različiti su pogledi o odnosu Pisma i tradicije, s tim povezano i pitanje o sadržajnoj potpunosti (»materijalnoj dostatnosti«) Svetoga pisma. Teologija je dala pojašnjenje o primjeni povijesno-kritičke metode. Pritom je naročit pokušaj da se prevladaju problemi o povijesnoj istinitosti evanđelja (usp. monitum iz 1961. godine), odnosno cijeloga Svetoga pisma, nezabludivosti, i pitanje nadahnuća kao njezine posljedice (usp. DV 11), te preciziranje nastajanja/autorstva Biblije (usp. DV 11). O tim pitanjima jasni su bili stavovi Kurije, osobito Svetoga oficija na temelju neoskolastičke teologije. Novi teološki pokušaji rješavanja spomenutih pitanja dolazili su s njemačkog govornog područja, gdje su se istaknuli H. U. von Balthasar, H. Küng, K. Rahner, J. Ratzinger i E. Schillebeeckx, ali i francuskog (Y. Congar i D. Chénu).

Osobito je dolazilo do izražaja novo razmišljanje u biblijsko-liturgijskom pokretu s obzirom na mjesto i vrijednost Pisma. Otvaranje neposrednog pristupa Bibliji; što znači (teološki): čitati Bibliju? Zahtijevanje iz temelja nove teološke orijentacije i teološkog preciziranja pristupa objavi u Bibliji. Tu su se istaknuli P. Parsch, J.A. Jungmann, O. Karrer, R. Guardini i O. Casel.

Opći pristup je bio prilično apologetski: protiv svijeta, protiv protestanata, protiv povijesno-kritičke metode itd. Papa Ivan XXIII. ovako je progovorio u *Gaudet Mater Ecclesia* 11. listopada 1962. godine: »... oportet ut haec doctrina certa et immutabilis, cui fidele obsequium est praestandum, ea ratione perverstiget et exponatur, quam tempora postulant nostra. Est enim aliud ipsum depositum Fidei, seu veritates, quae veneranda doctrina nostra continentur, aliud modus, quo eadem enuntiantur, eodem tamen sensu eademque sententia. Huic quippe modo plurimum tribuendum erit et patienter, si opus fuerit, in eo elaborandum; scilicet eae inducendae erunt rationes res exponendi, quae cum magisterio, cuius indoles praesertim pastoralis est, magis congruant... Quibus erroribus Ecclesia nullo non tempore obstitit, eos saepe etiam damnavit, et quidem severitate firmissima. Ad praesens tempus quod attinet, Christi Sponsae placet misericordiae medicinam adhi-

bere, potius quam severitatis arma suscipere; magis quam damnando, suae doctrinae vim uberius explicando putat hodiernis necessitatibus esse consulendum...« (»... potrebno je da se taj ustaljeni i nepromjenljivi nauk, koji treba vjerno obdržavati, istražuje i naviješta onako kako to traži naše doba. Jer, jedno je sam poklad vjere, odnosno istine koje valja štovati, a sadržane su u našem nauku, a drugo je način kojim se one naviještaju, dakako, u istom smislu i značenju. Tom načinu valja posvetiti najviše pozornosti i, ustreba li, strpljivo se oko njega truditi; naime, u obrazlaganju gradiva trebat će uvesti one metode koje su pretežno pastoralnog obilježja... Crkva se zabludama uvijek opirala, a često ih je najstrože osuđivala. U sadašnje vrijeme Zaručnica Kristova više voli primijeniti lijek milosrđa negoli prihvatiti oružje strogosti; drži da današnjim potrebama valja izići ususret više snagom svojega nauka negoli osuđivanjem...«)

Kard. Döpfner na sjednici središnje komisije od 12. do 20. lipnja 1961. godine zahtijeva jači utjecaj egzegeta:

- mora se sudjelovati u diskusijama biblijskih znanosti da se ispravno razumije Pismo
- teologija riječi Božje i njezino naviještanje danas su neizbježni
- teologija na biblijskom temelju olakšava rastavljenim kršćanima put k jedinstvu.

2.3. *Nastanak i razvoj shemâ*

- Prva shema. »Schema Constitutionis dogmaticae de fontibus Revelationis« (Nacrt dogmatske konstitucije o izvorima objave)

Dana 27. listopada 1960. godine: postavljanje Schema Compendiosum (skupnog nacрта) s trinaest točaka koncilskim ocima, koju je pripremila Teološka komisija pod predsjedanjem kard. A. Ottavianija. Od toga skupnog nacрта je 1961. godine nastao prvi nacrt od šest poglavlja, koji je pri prvoj preradi sveden na pet poglavlja, i tako predstavljen i diskutiran na središnjoj komisiji 9. studenoga 1961. godine:

I. De duplici fonte revelationis

<p>N. 4: Christi itaque et Apostolorum mandatis et exemplis edocta, sancta mater Ecclesia semper credit et credit integram revelationem, non in sola Scriptura, sed in Scriptura et Traditione, tanquam in duplici fonte contineri, alio tamen ac alio modo. Nam libri Veteris et Novi Testamenti, praeterquam quod revelata continent, insuper Spiritu Sancto inspirante conscripti sunt, ita ut Deum habeant auctorem. Traditio autem vere divina, a Spiritu Sancto continua successione in Ecclesia conservata, in rebus fidei et morum ea continet omnia, quae Apostoli, sive ab ore Christi sive suggerente Spiritu Sancto, acceperunt atque Ecclesiae quasi per manus tradiderunt, ut in eadem per praedicationem ecclesiasticam transmitterentur.</p>	<p>Nalogom i primjerom Krista i apostola poučena sveta majka Crkva je uvijek vjerovala i vjeruje da cjelovita objava nije samo u Pismu, nego u Pismu i tradiciji kao u dvostrukom izvoru sadržana, uvijek drukčije i na drukčiji način. Jer Pisma Staroga i Novoga zavjeta su, osim što sadrže objavljeno, povrh toga napisana nadahnućem Duha Svetoga, tako da im je Bog auctor. Tradicija je uistinu božanska, sačuvao ju je Duh Sveti u neprestanoj sukcesiji u Crkvi; ona sadrži u stvarima vjere i morala sve ono što su apostoli primili bilo iz usta Krista bilo sugestijom Duha Svetoga i predali Crkvi izvan Svetog pisma, takorekući, prenošenjem, da se dalje u njoj predaje apostolskim naviještanjem.</p>
--	--

II. De S. Scripturae Inspiratione, Inerrantia et Compositione Litteraria

Bog: auctor primarius

Pisac: organon, scriptores

III. De Vetere Testamento

IV. De Novo Testamento

V. De Sacra Scriptura in Ecclesia

Ta shema je poslana u ljeto 1962. godine koncilskim ocima.

Ratzingerov nacrt u listopadu 1962. godine »De voluntate Dei erga hominem« počinje kraljevstvom Božjim; dinamika puta Boga k čovjeku – jako usredotočeno na Novi zavjet; Starog zavjeta ni nema:

1. Regnum Dei finis mundi
2. Modus, quo mundus ad hunc finem perducitur
3. Jesus Christus: revelatio Dei et hominis
4. Jesus Christus complectens omnia
5. Dominus Jesus praesens in Ecclesia

Diskusija se vodila na prvom zasjedanju 14. studenoga 1962. godine uz velik otpor. Drukčiji nacrt su imali Alfrink, Bea, Frings, König, Liénart, Ritter i Suenens. Pripravili su ga Rahner i Ratzinger u studenome 1962. godine, kao nacrt biskupskih konferencija Austrije, Belgije, Francuske, Njemačke i Nizozemske:

Proemium (3 članka)

I. De vocatione hominis divina (4 članka)

II. De occulta Dei in generis humani historia praesentia (4 članka)

III. De revelata praesentia Dei in praedicatione Ecclesiae (3 članka)

Liénart se očitovao o neslaganju sa shemom: »Praesens doctrinale decretum mihi non placet«, a slično i već spomenuti biskupi. Glasovanje o daljnjoj preradi i diskusija bili su 20. studenoga 1962. godine. Glasovanje je pokazalo da je 1368 sudionik *za*, 822 *protiv* i 19 *nevaželih*.

Ivan XXIII. odbacio je shemu primijenivši § 58 (2) Poslovnika 21. studenoga 1962. godine, a već 25. studenoga odlučio je papa da se napravi novi tekst ustanovljujući posebnu Mješovitu komisiju, kojoj su na čelu bili A. Ottaviani, A. Bea, i tajnici S. Tromp SJ i J. Willebrands. Članovi te komisije su bili: Browne OP, Frings, Lefebvre, Liénart, Meyer, Quiroga y Palacios, Ruffini, a iz Teološke komisije još König, Léger, Santos.

- Druga shema: »De Divina Revelatione« (O božanskoj objavi) izrađena je između studenoga 1962. godine i ožujka 1963. godine, a predstavljena koncilskim ocima 22. travnja 1963. godine.

Novo težište je bilo na samoj objavi i njezinu razumijevanju. Temeljna odluka komisije: odnos između Pisma i tradicije ostaje otvorenim za daljnji studij (23. veljače 1963.): novije perspektive u tumačenju Pisma, konkretni izričaji o položaju Biblije u Crkvi.

Nije bilo rasprave na generalnoj skupštini II. zasjedanja u jesen 1963. godine. Prijedlog nadbiskupa Firenze Florita bio je da se najvažnije točke preuzmu u konstituciju o Crkvi. Na koncu II. zasjedanja 4. prosinca 1963. godine Pavao VI. naziva shemu jednom od još otvorenih zadataka Koncila. Na temelju pismenih želja o promjeni došlo je do prepravljjanja, koje je poduzela potkomisija Teološke komisije između 7. ožujka i lipnja 1964. godine. Predsjedao je biskup Charue, a periti su bili: L. Cerfaux, Y. Congar, A. Grillmeier, K. Rahner, J. Ratzinger, B. Rigaux, O. Semmelroth.

- Treća shema. Još jedanput rasprava o pitanju Pisma i tradicije u Teološkoj komisiji (od 1. do 5. lipnja 1964. godine) ostala je bez rezultata.

Rasprava na III. zasjedanju od 30. rujna do 6. listopada 1964. godine. Dva izvještaja o II. poglavlju (Pismo i tradicija) na generalnoj skupštini 30. rujna 1964. godine podnijeli su nadbiskup Firenze Florit i biskup Splita Franić. Diskusija je pokazala nove teme kontroverzije:

- određivanje nezabludivosti i njezina ograničenja (govor F. Königa 2. listopada 1964. godine; pogrešivost Biblije)
- pitanje historiciteta (vidi instrukciju *Sancta Mater Ecclesia* od 21. travnja 1964. godine)

Prerađivanje teksta do 20. studenoga 1964. godine.

Zbog kratkoće vremena na III. zasjedanju dolazi do još jedne diskusije na IV. zasjedanju u rujnu 1965. godine, gdje se već nazire određeno slaganje. Slijedi rad na željenim promjenama Pavla VI. Riječ je o tradiciji, nezabludivosti, historicitetu evanđelja. Teološka komisija oblikuje tekst.

Na generalnoj skupštini 18. studenoga 1965. godine dolazi do konačnog glasovanja: 2344 *placet* i 6 *non placet*. Dokument je toga dana svečano promulgiran. Raščlamba i struktura dokumenta odražavaju njegov karakter:

- temeljita obrada objave (1. poglavlje)
- pitanje predavanja objave u Svetom pismu i tradiciji (2. poglavlje)
- kriteriji tumačenja Pisma kao Svetoga pisma (3. poglavlje)
- osobitosti Staroga zavjeta i Novoga zavjeta u okviru povijesti spasenja (4. i 5. poglavlje)
- posljedice za vrednovanje Biblije u životu Crkve (6. poglavlje).

II. BOŽJA SAMOOBJAVA KAO DIJALOŠKI PUT ODNOSA

1. Razumijevanje Biblije na Koncilu

- Novo doba

Preoblikovanje Papinske biblijske komisije između 1963. i 1965. godine: R. Schnackenburg, H. Schürmann, B. Alfrink, F. König.

- Novo postupanje s Biblijom

Dotada: biblijski tekst kao nadopuna teksta, kompletiranje, kao bilješka s težinom dokaza za sistematske pasaže.

U koncilskim tekstovima: biblijski tekst kao polazište za predloženu poziciju ili stav, i kao pristup nekoj temi, povezivanje vlastitog teološkog mišljenja s glavnim linijama Pisma (a ne obratno). *Dei Verbum* 1 kao razvijeni citat 1 Iv 1,1-3.

- Biblijski tekstovi kao vodeće teološke ideje za Koncil

Koncil gradi višestruko na biblijskim motivima i iz toga razvija svoju teologiju, npr.:

Lumen gentium, I, 6–7: biblijske slike Crkve

Lumen gentium, II: o narodu Božjem

Lumen gentium, III, 22: predstavljanje Petrove službe (Mt 16,19) u odnosu na Mt 18,18 i 28,16-20

Lumen gentium, III, 24: biblijsko utemeljenje opisa upravljačke službe biskupa

Unitatis redintegratio, 2–3: predstavljanje jedinstva na temelju Iv 17 i Ef 4
Gaudium et spes, 12.22: antropologija koja polazi od biblijskog razumijevanja »novog čovjeka« u Kristu.

- Biblijske temeljne crte kao vodeće misli; prožimanje teksta i ondje gdje se izričito ne citira, npr.:

Krist je svjetlo naroda (LG 1); usp. Iv 8,12, 2 Kor 4,6, 1 Sol 5,5; 1 Iv 2,8; Ef 5,8
Radost i nada, žalost i tjeskoba (GS 1), usp. Iv 13,13-17

Sacrosanctum concilium, I, 7: prisutnost Krista u svojoj riječi, usp. Mk 1,21-22; Lk 24,19.

- Instrukcija Papinske biblijske komisije o povijesnoj istini evanđelja *Sancta Mater Ecclesia* 21. travnja 1964. godine

Nije koncilski tekst, nego ekspertiza stručnjaka. Prvi put otvaranje razumijevanju evanđelja koje nije isključivo historizirajuće; daje se uputa da se pazi na književnu vrstu i kontekst Pisma. Relativizacija onoga što je donio monitum 20. lipnja 1961. godine. Instrukcija je objavljena između III. i IV. zasjedanja Koncila, paralelno s radom na *Dei Verbum*.

2. Crkva u znaku Božje okrenutosti ljudima

2.1. Komunikativne komponente objave: DV 1

<p>Dei Verbum religiose audiens et fidenter proclamans, Sacrosancta Synodus verbis S. Ioannis obsequitur dicentis: »Adnuntiamus vobis vitam aeternam, quae erat apud Patrem et apparuit nobis; quod vidimus et audivimus adnuntiamus vobis, ut et vos societatem habeatis nobiscum, et societas nostra sit cum Patre et cum Filio eius Iesu Christo« (1 Io. 1,2-3). Propterea, Conciliorum Tridentini et Vaticani I inhaerens vestigiis, genuinam de divina revelatione ac de eius transmissione doctrinam proponere intendit, ut salutis praeconio mundus universus audiendo credat, credendo speret, sperando amet.</p>	<p>Božju riječ pobožno slušajući i vjerno je proglašavajući Sveti sabor slijedi sv. Ivana koji veli: »Navješćujemo vam život vječni, koji bijaše kod Oca i pokazao se nama: što smo vidjeli i čuli navješćujemo vama, da i vi imate s nama zajedništvo, a zajedništvo naše je s Ocem i sa Sinom njegovim Isusom Kristom« (1 Iv 1,2-3). Stoga, idući stopama Koncila tridentiskog i Prvoga vatikanskog, Sabor hoće iznijeti pravu nauku o Božjoj objavi i njezinu prenošenju, da sav svijet navještaj spasenja čuje i vjeruje, vjeruje i ufa se, ufa se i ljubi.</p>
---	---

- *Dei Verbum* stavlja teološke asocijacije:
Starozavjetni *dabar* – »govorenje« Božje kao mjerodavno izvršenje komunikacije, djelotvorno, stvara zbiljnosti (usp. Post 1).
Novozavjetni *λόγος* kao već prepoznatljiva kristološka šifra.
»Govorenje« je osobno izvršenje (ne više grom, munja, potres i sl.).
»Riječ« prepoznatljiva kao teološka metafora za dinamiku susreta; u njoj je naznačen reciprocitet (vidi čl. 2).
- Postavljanje Crkve prema riječi Božjoj:
stav slušanja, dakle receptivno očekivanje. Iz toga stava: navještaj, dakle *ex auditu*.
- Cilj: moment kontinuiranog zajedništva (usp. 1 Iv 1), međusobno zajedništvo → zajedništvo s Bogom Ocem i Isusom Kristom; podsjeća na Iv 17,20-23.
- Kontinuitet učiteljstva; spominjanjem Tridenta i Prvoga vatikanskog koncila tekst će pokazati: nastavak i *aggiornamento* učiteljstva.

2.2. Personalna i dijaloška postavka događaja objave

»U svojoj dobroti i mudrosti odlučio je Bog [*Placuit Deo...*] da objavi sebe i da saopći otajstvo volje [*sacramentum voluntatis suae*] (usp. Ef 1,9) kojim ljudi po Kristu, Riječi koja tijelo postade, u Duhu Svetom imaju pristup k Ocu i

postaju zajedničari božanske naravi (usp. Ef 2,18; 2 Pt 1,4). I tako, ovom objavom nevidljivi Bog (usp. Kol 1,15; 1 Tim 1,17) u bujici svoje ljubavi [*ex abundantia caritatis suae*] zapodijeva razgovor s ljudima kao prijateljima (usp. Izl 33,11; Iv 15,14-15) i s njima druguje (usp. Bar 3,38) da ih pozove u zajedništvo sa sobom i da ih u nj prigrli.«

- Volja Božja kao sakrament – znak *spasenja*
- Odgovor na temeljna čovjekova pitanja o Bogu; deskriptivno, ne dekretom; novi teološki govor, biblijski
Što Bog čini? Komunicira
Kako to on čini? Pristup, zajedničari, razgovara kao s prijateljima, druguje
S kojim ciljem on to čini? Poziv u zajedništvo
Zašto to on čini, s kojim motivom? Njegova ljubav; metafora bujice (usp. Mt 5,20; Iv 10,10...)
- Paziti: trojstveni tragovi kao izraz dobrovoljne zbijenosti (*Placuit...*) u samoobjavlivanju Božjem
Dosiže vrhunac u posljednjoj rečenici čl. 2: Krist »*mediator simul et plenitudo revelationis*«
- Bog ne nastupa kao suprotnost, nego se osobno upušta, i to s najopasnijom od svih kategorija – ljubavlju: i to uvijek »s cijelim srcem«
- Govor u osobnim i odnosnim kategorijama → uzdiže Božju ranjivost
- Stari način govora o Božjoj *κατάβασις*; biblijski sa svim (i pozitivnim) posljedicama vidljivo u Fil 2,6-8.9-11

Haec revelationis oeconomia fit gestis verbisque intrinsece inter se connexis...	Taj brižljivi rasporedaj objave ostvaruje se zahvatima i riječima, iznutra među sobom povezanim...
--	--

- Verbalna i neverbalna komunikacija; potpunost poruke [*intrinsece*]: osobna cjelina; upućuje na Post 1 i Iz 55,10-12, također Lk 24,19, kao i cijelu postavku navještaja evanđelja
- Iz toga slijedi: *normativnost* neverbalne komunikacije Božje, tako i u događaju Krist
- Prevladavanje fundamentalno-apologetske postavke
- U tradiciji učenja Crkve ne postoji.

2.3. Konkretizacija Božjega govora u Isusu Kristu

»A pošto je u mnogo navrata i na različite načine Bog govorio u prorocima, konačno u ove dane progovori nama u Sinu' (Heb 1,1-2). Posla naime svoga

Sina, vječnu Riječ, koji prosvjetljuje sve ljude da se među ljudima nastani i da ih uputi u najunutarnije tajnosti Božje (usp. Iv 1,1-18).«

Formulacija odmah pokazuje: uzet je biblijski način razmišljanja. Citati dodatno pokazuju: dinamičku progresiju koja se intenzivira:

- Intenzitet oblika komunikacije: njegov Sin (Heb)
- Intenzitet susreta: iz iskustva, iz gledanja Boga ga egzegetira (Iv)
- On [Isus Krist] je taj koji »sveukupnom svojom prisutnošću i pojavom, riječima i djelima, znacima i čudesima, a osobito svojom smrću i slavnim uskrsnućem od mrtvih i konačno poslanjem Duha istine

objavi daje puninu i dovršava je

te božanskim svjedočanstvom potvrđuje:

Bog je s nama

*da nas iz tmina grijeha i smrti oslobodi
i na vječni život uskrisi.»*

- Objava *proegzistentnog* Boga: Emanuel
- Samoobjava i proegzistencija uzajamno se nadopunjuju i uvjetuju; konkretizirano u događaju Izlaska, u okrenutosti marginaliziranima (usp. Lk 1,48a; 4,18-19)
- Posljedica: solidarnost Božja; o tome *Gaudium et spes*, 1
- Po toj logici *sakramentalnost* Božje volje kao izraz njegove spasenjske namjere
- Ekleziološki o tom *Lumen gentium*
- Kulminira u Kristovu događaju: personalnost poruke intenzivira i pojačava samoobjavu Božju
- Cjelokupni Kristov događaj je relevantan za spasenje: konzekvence za tradicionalnu soteriologiju *nisu* razrađene: usp. liturgijske tekstove za Veliki tjedan, molitve u euharistijskom slavju i soteriologiju satisfakcije.

2.4. Odgovor vjere

Dei Verbum, 5

- dijaloški događaj, Bog ga započinje i prati svojim Duhom. Odgovara temeljnoj atmosferi objave (vidi: DV 2)
- slika sata: kotači koji se međusobno pokreću; ili pripovijest o tragovima u pijesku; molitva: *Actiones nostras...*

- osobni odgovor čovjeka: »*qua homo se totum libere Deo committit*«; nužna posljedica *tako* opisanog tijeka objave: personalni odnos zahtijeva totalitet
- odnos na temelju *ljubavi* uključuje slobodu onoga koga se tiče
- vjera kao put (vidi ingresivnu upotrebu glagola *πιστεύειν* u Iv): osobni dija-loško-relacijski proces kao pastoralno-teološko-kerigmatska postavka.

III. O NASTANKU, OSOBITOSTI I ISTINI BIBLIJE

1. Inspiracija i nezabludivost u učiteljstvu prije koncila

Tridentski koncil, *Dekret o prihvaćanju svetih knjiga i o predaji* (1546.), ovdje DH 1501:

»Sveti ekumenski i opći sabor... s jednakim osjećajem pobožnosti i s poštovanjem prihvaća i časti sve knjige Starog i Novog zavjeta, jer je *jedan Bog autor (auctor)* obadvaju, a i samu predaju, kako ono što spada na vjeru tako i ono što spada na moral, bilo kao izrečenu ustima Kristovim bilo Duhom Svetim (*vel oretenus a Christo, vel a Spiritu Sancto dictatas*) i u neprestanom nasljeđivanju sačuvanu u Katoličkoj crkvi.«

Prvi vatikanski koncil, *Konstitucija Dei Filius* (1870.), ovdje DH 3006:

»Njih pak Crkva smatra za svete i kanonske, ne zbog toga jer su sastavljene samom ljudskom marljivošću i (jer) ih je zatim potvrdila autoritetom; a niti zbog toga jer sadrže objavu *bez zablude*; nego zbog toga jer napisane po nadahnuću Duha Svetoga imaju *Boga za pisca (auctor)*, i jer su kao takve predane samoj Crkvi.«

Leon XIII., *Enciklika Providentissimus Deus* (1893.), ovdje DH 3292:

»Naime, sve i ukupne knjige, koje je Crkva primila kao svete i kanonske, sa svim svojim dijelovima, napisane su prema *govoru Duha Svetoga*; bilo daleko, da bi u božanskom nadahnuću mogla biti *ikakva zabluda*, jer ono po sebi ne samo da isključuje svaku zabludu, nego je tako nužno isključuje i odbacuje, kao što je nužno da Bog, najviša istina, ne može biti začetnik bilo kakve zablude.«

Benedikt XV., *Enciklika Spiritus Paraclitus* (1920.), ovdje DH 3650:

»On [Jeronim] naime tvrdi da su rukopisi svetih knjiga sastavljeni *po nadahnuću ili po napatku ili po poticaju pa i prema diktiranju Duha Svetoga*, štoviše da ih je on (Duh Sveti) napisao i izdao; no uz to Jeronim nipošto ne sumnja da su *pojedini njihovi pisci*, svaki prema svojoj naravi i nadarenosti, slobodno djelovali po Božjem nadahnuću. Naime, on ne iznosi samo općenito što je zajedničko svim svetim piscima, da su oni kod pisanja slijedili duh Božji, tako da Boga treba smatrati za glavni uzrok svake misli i svake izreke Pisma, nego on brižljivo razlikuje i ono što je vlastito svakome od njih.«

To naime zajedničko djelovanje Boga s čovjekom (*Dei cum homine communitatem laboris*) da naprave jedno te isto djelo, Jeronim uspoređuje s majstorom, koji se kod izrade neke stvari služi alatom ili instrumentom (*organo seu instrumento*).«

Pio XII., Enciklika *Divino afflante Spiritu* (1943.), ovdje DH 3830:

»... neće začuditi da se i kod svetih pisaca, kao i kod drugih starih (pisaca), nalaze neki načini iznošenja i pripovijedanja, neke fraze svojstvene naročito semitskim jezicima, neke približne točnosti (*approximationes*), kako ih nazivaju, te neke pretjeranosti u načinu govorenja, štoviše, pa i neke proturječnosti, kako bi se (poruka) bolje utisnula u pamet. Svetim knjigama naime nije stran niti jedan od onih načina govorenja, kojima se kod starih naroda, posebno kod Istočnjaka, običavalo služiti ljudsko izražavanje, ali pod uvjetom da se upotrijebljeni način govorenja nikako ne protivi Božjoj svetosti i istini; to je već svojom oštroumnosti, istaknuo sam Anđeoski učitelj, ovim riječima: 'U Pismu nam se daju božanske (poruke) na načine kojima se ljudi običavaju služiti' « [bilj.: Comment. Ad Hebr. cap. 1, lect. 4].

AAS, 35 (1943.) 316: »Kao što je istobitna Božja Riječ postala ljudima slična u svemu, 'osim u grijehu' [bilj.: Heb 4,15], tako su i Božje riječi, izrečene ljudskim jezicima, postale u svemu slične ljudskom govoru, izuzevši zabludu. Ovu *synkatabasis*, koja dolazi po Božjoj providnosti, ili 'susretljivost' je već slavio sv. Ivan Krizostom i njezinu prisutnost u svetim knjigama uvijek iznova označavao« (usp. DV 13).

2. O nastanku Svetoga pisma i njegovoj bogoduhosti

2.1. Nacrt biskupskih konferencija od listopada/studenog 1962. godine

Predstavili Karl Rahner i Joseph Ratzinger

III. De revelata praesentia Dei in praedicatione Ecclesiae; 2. Revelatio in Sacra Scriptura contenta:

Deus ergo ipse est auctor harum Scripturarum et tamen etiam homines, quos ipse arcanis modis ad scribendum movit, ut praedicationem apostolicam litteris consignarent eamque variis modis pro data occasione sincere exhiberent, suo modo auctores sunt.	Bog sam je dakle autor Svetih pisama, i tako su ljudi na svoj način također autori tih Pisama, ukoliko ih je Bog na skriviti način poticao na pisanje, tako da su zapisali apostolsko naviještanje i već prema prilici ga na različite načine vjerno izložili.
--	--

Diskusija o 3. poglavlju se vodila u jesen 1964. godine.

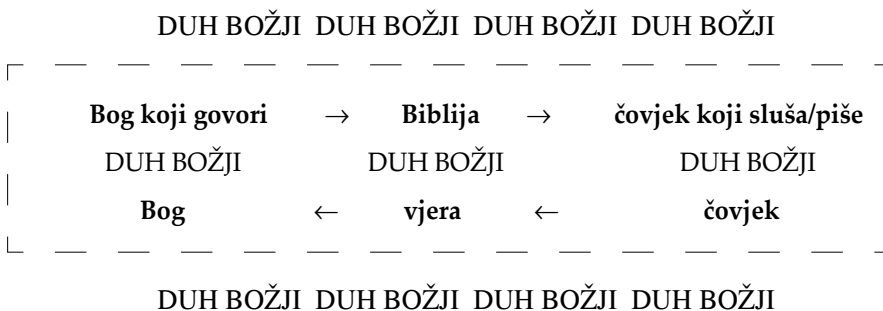
2.2. Riječ Božja u ljudskoj riječi

2.2.1. Inspiracija i autorstvo

»11. Sve od Boga objavljeno, što nam se u Svetom pismu slovom čuva i daje, pismeno je utvrđeno dahom Duha Svetoga. Jer, knjige i Starog i Novog zavjeta u cjelini, sa svim njihovim dijelovima, sveta Majka Crkva na temelju apostolske vjere drži svetima i kanonskima zato što – po nadahnuću Duha Svetoga napisane (usp. Iv 20,31; 2 Tim 3,16; 2 Pt 1,19-21; 3,15-16) –

<p>imaju <i>Boga za auktora (auctor)</i> i kao takve su samoj Crkvi predane. A pri sastavljanju svetih knjiga Bog je izabrao ljude koje je, u djelatnosti njihovih sposobnosti i moći upotrijebio, da – njegovim djelovanjem u njima i po njima – <i>kao pravi auktori (auctores)</i> pismeno predaju sve ono i samo ono što on hoće.</p>	<p>usp. Tridentski koncil: »Sveti ekumenski i opći sabor... s jednakim osjećajem pobožnosti i s poštovanjem prihvaća i časti sve knjige Starog i Novog zavjeta, jer je <i>jedan Bog autor (auctor)</i> obadva- vaju</p>
---	---

- Bog i čovjek kao *auctor/es*
- vidi o tome shemu o izvorima objave (1961.): razlikovanje između Boga kao prvorangiranog autora (br. 9: »Deus... unus est Auctor primarius« (Bog kao primarni autor)
- i ljudski autori kao »pisci« (br. 8 i 9), »oruđe (*organon*) Duha Svetoga« (br. 8)
- djelovanje Duha nije punktualno događanje ograničeno na pisce, nego smješteno u dijalog između Boga i čovjeka kao temeljni i *Duhom prožeti ugođaj*; po tom je taj dijalog moguć (usp. DV 5).

- »partnerskim« zajedničkim djelovanjem između Boga i čovjeka; ipak je Bog na vodećoj poziciji
- Bog izabire određene ljude, djeluje u njima i po njima i želi da baš određeno bude napisano
- čovjek upotrebljava svoje vlastite sposobnosti, po tome služi Bogu za određeni cilj i djelatan je kao pisac
- način toga postupka ostaje otvoren i nije predstavljen precizno; predmet je daljnje teološke refleksije
- Bog kao autor i ljudi kao autori: time je otvoren put rješavanju brojnih poteškoća
- polazište za novo promišljanje odnosa između inspiracije i istine Pisma.

2.2.2. Istina

<p><i>Dei Verbum</i>, 11</p>	<p>Tridentški koncil</p>	<p>Prvi vat. koncil</p>	<p>Leon XIII.</p>	<p>Benedikt XV.</p>
<p>Budući da sve ono, dakle, što nadahnuti pisci ili hagiografi izjavljuju valja držati <i>izjavljenim od Duha Svetoga</i>, mora se dosljedno ispovijedati da knjige Pisma <i>čvrsto, vjerno i bez zablude naučavaju istinu koju htjede Bog da radi našega spasenja bude zapisana u Svetom pismu.</i></p>	<p>Sveti ekumenski i opći sabor ... s jednakim osjećajem pobožnosti i s poštovanjem prihvaća i časti sve knjige Starog i Novog zavjeta, jer je jedan Bog autor (<i>auctor</i>) obadvaju, a i samu predaju, kako ono što spada na vjeru tako i ono što spada na moral, bilo kao <i>izrečenu ustima Kristovim</i> bilo <i>Duhom Svetim</i> i u neprestanom nasljeđivanju sačuvanu u Katoličkoj crkvi.</p>	<p>Njih pak Crkva smatra za svete i kanonske, ne zbog toga jer su sastavljene samom ljudskom marljivošću i (jer) ih je zatim potvrdila autoritetom; a niti zbog toga jer sadrže objavu bez zablude; nego zbog toga jer <i>napisane po nadahnuću Duha Svetoga</i> imaju Boga za pisca (<i>auctor</i>), i jer su kao takve predane samoj Crkvi.</p>	<p>Naime, sve i ukupne knjige, koje je Crkva primila kao svete i kanonske, sa svim svojim dijelovima, <i>napisane su prema govoru Duha Svetoga</i>; bilo daleko, da bi u božanskom nadahnuću mogla biti ikakva zabluda, jer ono po sebi ne samo da isključuje svaku zabludu, nego je tako nužno isključuje i odbacuje, kao što je nužno da Bog, najviša istina, ne može biti začetnik bilo kakve zablude.</p>	<p>On [Jeronim] naime tvrdi da su rukopisi svetih knjiga sastavljeni po nadahnuću ili po naputku ili po poticaju pa i <i>prema diktiranju Duha Svetoga</i>, štoviše da ih je on (Duh Sveti) napisao i izdao; no uz to Jeronim nipošto ne sumnja da su <i>pojedini njihovi pisci, svaki prema svojoj naravi i nadarenosti, slobodno djelovali po Božjem nadahnuću</i>. Naime, on ne iznosi samo općenito što je zajedničko svim svetim piscima, da su oni kod pisanja <i>sljedili duh Božji</i>, tako da Boga treba smatrati za glavni uzrok svake misli i svake izreke Pisma, nego on brižljivo razlikuje i ono što je vlastito svakome od njih... ...To naime <i>zajedničko djelovanje Boga s čovjekom</i> da naprave jedno te isto djelo, Jeronim uspoređuje s majstorom, koji se kod izrade neke stvari služi alatom ili instrumentom...</p>

- most između dosadašnjeg razumijevanja Biblije i rezultata profanog i kritičkog istraživanja
- prevladavanje napetosti između traženog savršenstva svakoga božanskog djelovanja i uvida ljudske ograničenosti
- daljnje formuliranje ostaje kao zadaća teologije
- predstavljanje nastanka Biblije kao diktat ili neposredni naputak Božji i instrumentaliziranje ljudskog pisca je time prevladano
- Božja riječ u Pismu je formulirana kao riječ iz ljudskih »usta« i prema tome kao takva da se razumije i prihvati.

2.2.3. Riječ Božja u sjecištu povijesti

Dei Verbum, 12: »A budući da je Bog u Svetom pismu govorio po ljudima na ljudski način, to tumačitelj Svetog pisma, da bi proniknuo ono što nam je Bog htio priopćiti, mora pažljivo istraživati što su hagiografi stvarno htjeli reći i što je Bog odlučio njihovim riječima otkriti.«

Usp. o tome *Sancta Mater Ecclesia*, br. 2

<p><i>Dei Verbum</i>, 13: U Svetom pismu dakle... očituje se čudesna »susretljivost« vječne Mudrosti, [...] Jer, riječi Božje, izrečene ljudskim jezicima, postadoše slične ljudskom govoru</p>	<p>kao što jednoć Riječ vječnog oca, uzevši slabo ljudsko tijelo, postade slična ljudima.</p>	<p><i>Divino afflante Spiritu</i> Kao što je istobitna Božja Riječ postala ljudima slična u svemu, 'osim u grijehu' [bilj.: Heb 4,15], tako su i Božje riječi, izrečene ljudskim jezicima, postale u svemu slične ljudskom govoru, izuzevši zabludu. Ovu <i>synkatabasis</i>, koja dolazi po Božjoj providnosti, ili »susretljivost« je već slavio sv. Ivan Krizostom i njezinu prisutnost u <i>svetim knjigama</i> uvijek iznova označavao.</p>
---	---	--

- polazište za teologiju riječi
- samoograničenje Božje iz ljubavi neophodno – analogno utjelovljenju
- božanstvo je dostupno samo u ljudskoj redukciji.

IV. SAKRAMENTALNO RAZUMIJEVANJE BIBLIJE I POVIJEST UČINAKA KROZ PEDESET GODINA

1. Biblijska objava odmah dostupna ljudima

1.1. Sakramentalna dimenzija riječi Božje

1.1.1. Stol riječi

Dei Verbum, 21: »Crkva je uvijek častila božanska Pisma slično kao i samo Gospodinovo tijelo, budući da – osobito u svetoj liturgiji – ne prestaje uzimati i pružati vjernicima kruh života tako sa stola riječi Božje kako sa stola tijela Kristova.«

Sacrosanctum concilium, 7: »Da izvrši tako veliko djelo, Krist je u svojoj Crkvi uvijek prisutan, a osobito u liturgijskim činima. [...] Prisutan je u svojoj riječi, jer on govori kad se u Crkvi čita Sveto pismo...«

Sacrosanctum Concilium, 51: »Da bi se vjernicima pripravio što bogatiji stol riječi Božje, neka se svestranije otvore biblijske riznice, tako da se kroz utvrđeni broj godina narodu pročita istaknutiji dio Svetog pisma.«

Presbyterorum ordinis, 18: »Među svim duhovnim pomagalima posebno se ističu oni čini kojima se vjernici hrane Božjom riječju s dvostrukoga stola, sa stola Svetoga pisma i stola euharistije.«

Perfectae caritatis, 6: »Tako – [koji zavjetuju evanđeoske savjete] okrijepljeni za stolom božanskog zakona i svetog oltara – neka bratskom ljubavlju ljube udove Kristove, a sinovskim srcem poštuju i ljube pastire; neka sve više i više žive i osjećaju s Crkvom i neka se potpuno stave u službu njezina poslanja.«

»Mi jedemo tijelo i pijemo krv Kristovu u tajni [= euharistiji], ali i u čitanju Svetoga pisma.«

Jeronim, *O Crkvi*, Kometar 3,13, u: *Corpus Christianorum. Series Latina*, 72, 278 [= *Patres Latini*, 23, 1039A]

»Mislim, da je evanđelje za mene tijelo Kristovo.«

Jeronim, *Komentar Ps 147*, u: *Patres Latini*, 26, 1258D

1.1.2. Značenje riječi Božje u liturgiji

Sacrosanctum concilium, 52: »Homilija se veoma preporučuje; ona je dio same liturgije. Njome se tijekom liturgijske godine na temelju svetog teksta tumače otajstva vjere i pravila kršćanskog života. Neka se to nikako ne propušta, osim

zbog teškog razloga, nedjeljama i zapovijedanim blagdanima na misama koje se služe uz učesće naroda.«

Sacrosanctum Concilium, 56: »Dva dijela od kojih se na neki način misa sastoji, to jest bogoslužje riječi i euharistijsko bogoslužje, tako su usko među sobom povezana da tvore jedan bogoštovni čin.«

Usp. različite molitve iz misala, kao i riječ svećenika poslije navještaja evanđelja: »Evandeoskom riječi uništiti se naši grijesi.«

1.2. *Pristup riječi Božjoj u Pismu*

Dei Verbum, 22: Kristovim vjericima treba da bude širom otvoren pristup k Svetom pismu.«

Dei Verbum, 24: Sveta teologija ima svoje uporište u pisanoj riječi Božjoj, koja joj je – zajedno sa svetom predajom – trajan temelj: u njoj teologija nalazi svoju čvrstu jedrinu i uvijek se pomlađuje tim što u svjetlu vjere pretražuje svu istinu sazdanu u misteriju Krista. Sveto pismo sadrži riječ Božju i – jer je nadahnuto – zaista i jest riječ Božja: zato i treba da proučavanje svetih stranica bude kao duša svete teologije.«

Dei Verbum, 25: ... Jednako i sve Kristove vjerne... Sveti sabor jako i sasvim posebno potiče da učestalim čitanjem božanskih Pisama izuče 'najuzvišenije znanje – Isusa Krista' (Fil 3,8). Jer 'ne poznavati Pisma to je ne poznavati Krista' [Jeronim, Comm. In Is., Prol.]«

2. Pogled unaprijed: traženje tragova

2.1. *Temelj*

- hermeneutički okvir: govor na otvaranju Koncila: *Gaudet Mater Ecclesia* 11. listopada 1962. godine
- intenzivni biblijski pastoral
- *Dei Verbum*: temelj za katoličku egzegezu

2.2. *Papinska biblijska komisija kao odvjetnik tumačenja Svetoga pisma*

2.2.1. Dokument *Tumačenje Biblije u Crkvi* (1993.)

Preambula za dio I. A.: »Povijesno-kritička metoda nužna je za znanstveno istraživanje značenja drevnih tekstova. Budući da su Sveto pismo, ukoliko je 'riječ

Božja u ljudskom jeziku', sastavili ljudski pisci u svim njegovim različitim dijelovima i u svim njegovim izvorima, za ispravno shvaćanje Pisma ne samo da je dopuštena upotreba te metode nego se ona i zahtijeva.«

Dio I. F: »Fundamentalistički pristup je opasan, jer privlači osobe koje traže biblijske odgovore na svoje životne probleme. Taj pristup može ih zavarati nudeći interpretacije koje su pobožne ali iluzorne, umjesto da im kaže kako Biblija ne sadrži nužno izravni odgovor na svaki od tih problema. Fundamentalizam poziva, bez da to kaže, na određenu vrstu intelektualnog samoubojstva. On unosi u život lažnu sigurnost, jer nesvjesno miješa ljudske ograničenosti biblijske poruke i njenu božansku bit.«

Dio III. D: »Zbog svoje spekulativne i sustavne orijentacije, teologija je često popuštala iskušenju da smatra Bibliju kao pohranu *dicta probantia*, koje služi za potvrdu doktrinarnih teza. U naše dane, teolozi dogmatičari stekli su budniju svijest o važnosti literarnog i povijesnog konteksta za ispravnu interpretaciju drevnih tekstova i češće se upuštaju u suradnju s egzegetima.«

Predgovor (J. Ratzinger): »U novoj postavi, koju je zadobila poslije II. vaticanskog sabora, papinska biblijska komisija nije više sastavni organ učiteljstva, nego je to komisija stručnjaka, koji, svjesni svoje znanstvene i eklezijalne odgovornosti kao katolički egzegete, zauzimaju stavove o ključnim pitanjima interpretacije Pisma, znajući da u tome imaju povjerenje učiteljstva.«

2.2.2. Dokument *Židovski narod i njegova Sveta pisma u kršćanskoj Bibliji* (2001.)

2.3. *Nazadovanje: Svjetski katekizam*

Primjeri egzegeze kamenoloma staroga stila:

333. Anđeli zaštićuju Isusovo djetinjstvo [s pozivanjem na Mt 1,20; 2,13.19].

390. »Izvještaj o padu upotrebljava slikovit govor, ali izlaže pradogađaj, nešto što se dogodilo u početku ljudske povijesti.«

329. »Budući da [anđeli] 'neprestano gledaju lice Oca mojega koji je na nebesima' (Mt 18,10), oni su moćni 'izvršitelji njegovih naredaba, poslušni riječi njegovoj' (Ps 103,20).«

107. »Nadahnite knjige naučavaju istinu.«

2.4. Novi izazov: Biblija u liturgiji

2.4.1. Instrukcija *Liturgiam authenticam* (28. ožujka 2001.)

24. »Osim toga uopće nije dozvoljeno načiniti prijevode s već postojećih prijevoda na drugim jezicima. Nego ih se mora načiniti neposredno s originalnih tekstova: liturgijske tekstove crkvene tradicije s latinskog, tekstove Svetoga pisma već prema tomu s hebrejskog, aramejskog ili grčkog. Isto tako kod prevođenja Svetoga pisma za liturgijsku upotrebu normalo se treba uzimati kao pomoć Neo-Vulgatu koju je promulgirala Sveta Stolica, da se sačuva egzegetska tradicija, prije svega s obzirom na latinsku liturgiju, kako je razloženo na drugom mjestu ove Instrukcije.«

37. »Ako biblijski prijevod, kojim se koristi lekcionar ima čitanja koja odudaraju od onih u latinskom liturgijskom tekstu, mora se paziti, da se sve što se tiče određenja kanonskog teksta Pisma vodi normom Neo-Vulgate. U deutero-kanonskim tekstovima i drugdje, tj. gdje se nalaze različite rukopisne predaje, mora se zbog toga načiniti liturgijski prijevod prema istoj tradiciji koju je slijedila Neo-Vulgata. Ako već načinjen prijevod ima izbor suprotan Neo-Vulgati, što se tiče predaje teksta koji je u pozadini, slijeda redaka i slično, mora se to ispraviti kod izrade lekcionara, tako da se slaže s odobrenim liturgijskim latinskim tekstom. Kod novog prijevoda je korisno, ako odmah nije obvezatno, da brojevi redaka slijede što više taj tekst.«

39. »Delimitacija biblijskih perikopa se mora voditi posve prema Ordo lectionum Missae ili ako ustreba prema drugim odobrenim liturgijskim tekstovima koji imaju recognitio.«

2.4.2. Revizija *Einheitsübersetzung*

- Od 2003. godine plan Njemačke biskupske konferencije o reviziji *Einheitsübersetzung* na temelju prepoznatljivih promjena u govornom osjećaju uporabe njemačkog jezika. Svijest o pogreškama u odlomcima prijevoda koji dovode do nesporazuma. Početak revizije njemačkog misala poslije objave *Missale Romanum* 2002. godine i izrada novog molitvenika i pjesmarice (GGB).
- Odmah od toga vremena razgovori između Njemačke biskupske konferencije i Vijeća Evangeličke crkve Njemačke s obzirom na zajednički ekumenski rad na cijelom projektu, dakle ne samo na evanđeljima i psalmima.
- Odluka Vijeća Evangeličke crkve Njemačke od 2./3. rujna 2005. godine (objavljena 7. rujna 2005. godine) o ne sudjelovanju u projektu revizije.

Razlog: Instrukcija *Liturgiam authenticam* o uporabi narodnog jezika kod izdavanja knjiga rimske liturgije od 28. ožujka 2001. godine, ovdje opet traženo slaganje s Neo-Vulgatom.

Usp. Ivan Pavao II., Apostolska konstitucija *Scripturarum Thesaurus* od 25. travnja 1979. godine: Neo-Vulgata kao obvezatni temelj za upotrebu Biblije u liturgiji i u liturgijskim knjigama.

- U pozadini: utjecaj sumornog ekumenskog ozračja poslije *Dominus Jesus* od 7. kolovoza 2000. godine.

2.5. Relektura: Postsinodalna pobudnica *Verbum Domini* (11. studenoga 2010.)

I Verbum Dei

II Verbum in Ecclesia

III Verbum Mundo

- u odlomcima I. i II. produbljenje i djelomično komentiranje *Dei Verbum* gotovo kao ekskursi
- promjena grupiranja temeljnih tema, npr. Pismo i Predaja u 1. dijelu o komunikaciji Božjoj u ovom svijetu
- obogaćenje temama, npr.: molitva, Marija pod vidom odgovora na riječ Božju (1. dio)
- preopširno; slično udžbeniku/kompendiju o riječi Božjoj
- istodobno: nalazište za odgovarajuće teme

3. Za kraj

Ivan Pavao II., Apostolsko pismo *Tertio Millennio Adveniente* (1994.):

40. »Da bi upoznali pravi Kristov identitet, potrebno je da se kršćani, prije svega tijekom ove godine, vraćaju obnovljenim zanimanjem na Bibliju.«

36. »U kojoj je mjeri riječ Božja postala potpunije duša teologije i nadahniteljica sveg kršćanskog života, kao što je zahtijevala Konstitucija *Dei Verbum*?«

Poslije svake cjeline uslijedila je plodna diskusija sudionika, a u večernjim satima prof. Hentschel, prof. Tihý i prof. Mareček ukratko su iznijeli informacije o svojim radovima koje su objavili od prošlog susreta. Naš kolo-kvij je završio željom da se opet okupimo za dvije godine.